

ارزیابی تحریم‌های حقوق بشری آمریکا و اروپا علیه ایران

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۲	فصل اول - استراتژی آمریکا جهت تقابل با جمهوری اسلامی ایران
۸	فصل دوم - وضعیت تحریم‌های حقوق بشری غرب در قبال جمهوری اسلامی ایران
۱۵	فصل سوم - مواضع و اقدامات در چارچوب تحریم‌های حقوق بشری
۲۰	فصل چهارم - جایگاه تحریم حقوق بشری در استراتژی آمریکا علیه ایران
۳۰	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۳۱	منابع و مأخذ

ارزیابی تحریم‌های حقوق بشری آمریکا و اروپا علیه ایران

چکیده

غرب و به خصوص آمریکا همواره گزینه تحریم را به‌عنوان یکی از ابزارهای تغییر رفتار جمهوری اسلامی ایران مورد توجه قرار داده‌اند. در این میان بر تحریم‌های حقوق بشری به‌عنوان نوعی از تحریم‌های هوشمند تأکید کرده‌اند تا بتوانند تحت فشارها و ادعاهای حقوق بشری، جمهوری اسلامی ایران را به امتیازدهی و اتخاذ دیپلماسی انفعالی در حوزه‌های سیاسی به خصوص پرونده هسته‌ای و وضعیت حقوق بشر وادار کنند. در نتیجه لازم است با شناخت جایگاه تحریم‌های حقوق بشری در استراتژی آمریکا علیه ایران در این مقطع زمانی بتوان راهکاری مناسب و کارآمد برای مدیریت چالش‌ها و فرصت‌های پیش‌روی در فضای کنونی اتخاذ کرد.

مقدمه

ایالات متحده آمریکا برای مهار سیاسی انقلاب اسلامی ایران و همچنین نفوذ و تغییر در ساختار سیاسی و الگوهای رفتاری انقلاب ایران، با بهره‌گیری از همه توان خود با طیفی گسترده از شیوه‌ها و ابزارهای نظامی و سیاسی در پی مقابله با جمهوری اسلامی ایران بوده است، سیاست تحریم همواره به‌عنوان جزئی ثابت از روابط دو کشور مطرح بوده است؛ مانند تحریم‌های ناشی از گروگانگیری کارمندان و دیپلمات‌های سفارت آمریکا در ۱۳ آبان‌ماه ۱۳۵۸، انفجار پایگاه تفنگداران آمریکایی در بیروت در سال ۱۳۶۲، ثبت ایران در لیست کشورهای حامی تروریسم در سال ۱۳۶۳ (ژانویه ۱۹۸۴) و ارجاع پرونده هسته‌ای ایران به شورای امنیت سازمان ملل در سال ۱۳۸۵.

در این میان آنچه اهمیت دارد، موضع‌گیری‌های حقوق بشری غرب است که با وجود اینکه از سال‌های آغازین جمهوری اسلامی وجود داشت، ولی در این برهه زمانی با تحریم مقامات و نهادهای جمهوری اسلامی وارد مرحله دیگری شده و شدت آن افزایش یافته است.

فشارهای حقوق بشری علیه جمهوری اسلامی ایران گاه از طریق مواضع رسمی و غیررسمی دولت‌ها مانند تحریم و قطعنامه و گاه از طریق قطعنامه‌ها و بیانیه‌های نهادهای بین‌المللی حقوق بشر مانند شورای حقوق بشر سازمان ملل، سازمان عفو بین‌الملل و سازمان دیده‌بان حقوق بشر اعمال می‌شود.

اتخاذ برخی رویکردها و موضع‌گیری‌ها در دوره زمامداری باراک اوباما نشانگر اهمیت نگاه حقوق بشری در مجموعه سیاست‌های دولت آمریکا نسبت به جمهوری اسلامی ایران است. پیش از این نیز طرح سناتور اوباما در اول نوامبر ۲۰۰۷ در قطعنامه مشترک S.J.Res.23^۱ در مورد ایران مبنی بر عدم استفاده از زور علیه ایران را می‌توان در راستای اتخاذ سیاست‌های نرم‌افزارگرایانه اوباما ارزیابی کرد.

فصل اول - استراتژی آمریکا جهت تقابل با جمهوری اسلامی ایران

در سال‌های پس از انقلاب اسلامی، واشنگتن همواره گزینه‌های سیاسی مختلفی را به‌منظور تقابل با جمهوری اسلامی ایران اتخاذ کرده است. در این راستا استفاده از استراتژی‌های مختلفی همچون گزینه‌های دیپلماتیک، نظامی، تغییر رژیم، مهار و بازدارندگی و تغییر رفتار در مورد ایران مطرح شده است. به‌خصوص از اواسط دهه ۱۹۹۰، با پررنگ شدن مسئله هسته‌ای ایران و بهانه باز داشتن تهدیدهای ایران، استفاده از این گزینه‌ها به‌طور چشمگیری مورد نظر قرار گرفت. پس از حوادث دهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری نیز استفاده از این گزینه‌ها به‌خصوص گزینه تغییر رژیم و استفاده از انقلاب مخملی و حمایت از آشوب‌ها و شورش‌ها، حمایت از اقلیت‌ها و گروه‌های مخالف، گزینه تحریم و به‌خصوص تحریم‌های اقتصادی و حقوق بشری مورد توجه قرار گرفته است.

اتحادیه اروپا نیز برای ایفای نقش رهبری خود در بحران‌های جهانی سعی در پیدا کردن راه‌حلی برای خروج از بن‌بست بین تهران و جامعه جهانی در مورد برنامه‌های هسته‌ای ایران و دستیابی و حفاظت از منافع تجاری و انرژی خود بود و در راستای اتخاذ یک استراتژی واحد بلندمدت در مقابل ایران نه تنها با سیاست‌های آمریکا همراستا شده، بلکه گاهی مواضع شدیدتری نسبت به ایران در زمینه حقوق بشر اتخاذ کرده است. اتحادیه اروپا در مقاطع مختلف پیشرفت روابط با جمهوری اسلامی ایران را مشروط به بهبود دموکراسی و حقوق بشر در این کشور کرده است.

۱. استراتژی نظامی

با محور شرارت خواندن جمهوری اسلامی ایران در کنار کره شمالی و عراق توسط جورج بوش، گزارش بازرسان بین‌المللی از پیشرفت‌های هسته‌ای ایران، ادعای نقش ایران در تأمین سلاح برای شبه‌نظامیان شیعه در عراق و طالبان در افغانستان و سخنان بوش مبنی بر آغاز جنگ جهانی سوم

1. Bill Text, 115th Congress (2007-2008), S. J. RES. 23, 1 November, 2007. <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c110:S.J.Res.23>.

در صورت دستیابی ایران به بمب هسته‌ای و اظهارات دیک چنی که «ما نخواهیم گذاشت ایران به سلاح هسته‌ای دست یابد»، همواره موضوع حمله نظامی آمریکا به ایران به‌عنوان یک سناریوی احتمالی مطرح بوده است. به‌ویژه پس از حمله آمریکا به عراق و اشغال این کشور توسط نظامیان آمریکایی این موضوع قوت بیشتری گرفت. پس از پیروزی باراک اوباما و در اواخر دوران ریاست‌جمهوری جرج بوش نیز، بار دیگر سناریوی حمله نظامی به ایران از قوت بیشتری برخوردار شد تا قبل از واگذاری قدرت به دمکرات‌ها، این سناریو را محقق سازند، زیرا اراده لازم برای برخورد نظامی با ایران را در دولت جدید نمی‌دیدند. از این رو استدلال می‌کردند که برای دفع تهدید ایران می‌باید تا قبل از روی کار آمدن دولت اوباما، حمله نظامی به ایران انجام شود. اما با مخالفت‌های منتقدین و مخالفین جنگ و بیان استدلالات آنها، این سناریو تحقق پیدا نکرد، اما با روی کار آمدن باراک اوباما احتمال حمله نظامی این کشور به ایران تا حد زیادی منتفی شد، زیرا مخالفت صریح وی با نظامی‌گری آمریکا در دوره بوش به‌ویژه در عراق، تأکید وی بر ضرورت احیای قدرت نرم‌افزاری آمریکا به جای قدرت سخت‌افزاری این کشور تا حدود زیادی کمرنگ شد، اما اوباما همواره اعلام کرده است که گزینه حمله نظامی همچنان روی میز است.

یکی از ابزارهای تقابل آمریکا با جمهوری اسلامی ایران، تهدید حمله نظامی به ایران پس از عراق و افغانستان است. چنین حملاتی طیف وسیعی از اقدامات نظامی از قبیل عملیات ایذایی علیه جمهوری اسلامی ایران تا اعمال فشارهای دریایی و حمله به مراکز هسته‌ای کشور را دربر می‌گیرد. از سوی دیگر برخی طرح‌های دیگر نقش کشورهای خارجی مانند اسرائیل و حتی کشورهای همسایه ایران را برای کمک به تغییر رژیم یا حملات نظامی هدفمند مورد تأکید قرار می‌دهند. آمریکا در این حوزه از جنگ روانی خود چندین هدف را دنبال می‌کند. طرح این مسائل منجر به فعالیت‌های گسترده ایران در زمینه صنایع دفاعی و به‌روزرسانی تجهیزات نظامی خود خواهد شد که با تحمیل هزینه‌های اضافی به بودجه کشور، گامی در جهت تعمیق مشکلات اقتصادی محسوب می‌شود. از سوی دیگر با دامن زدن به رقابت تسلیحاتی در منطقه، اهمیت و ضرورت حضور آمریکا در خلیج فارس و حفظ پایگاه‌های این کشور مورد تأکید قرار گرفته و همواره خطر ایران برای تهدید کشورهای منطقه و جهان مورد استفاده تبلیغاتی قرار می‌گیرد.

۲. گزینه دیپلماتیک

با مطرح شدن مسئله حمله نظامی به تأسیسات هسته‌ای ایران، انتقاداتی نیز نسبت به آن مطرح شد و عواقب منطقه‌ای و جهانی حمله به ایران و ضرورت تهدید به استفاده از زور برای پیشبرد دیپلماسی و اظهار تردید مایکل مولن، رئیس ستاد مشترک و رابرت گیتس، وزیر دفاع وقت آمریکا

نسبت به عملیات نظامی علیه ایران، کم‌کم گزینه دیپلماسی پررنگ شد. اتخاذ شیوه دیپلماتیک در قبال ایران توسط آمریکا در سال ۲۰۰۷ توسط کاندولیزا رایس مطرح شد. جنگ عراق و افغانستان، آمریکا را از ورود به یک میدان نبرد جدید بر حذر داشته است و پرسش‌هایی مبنی بر اینکه چه نوع سیاست‌هایی برای تغییر رفتار ایران اتخاذ شود، مطرح شد. همچنین با روی کار آمدن دمکرات‌ها و تأکید بر سیاست‌های نرم‌افزارگرایانه توسط آنها، نسخه بازسازی شده‌ای از استراتژی چماق و هویج بوش دوباره در پیش گرفته شد. همچنین با این استدلال که تهدید همواره موجب تقویت ایران می‌شود، سیاستی مبنی بر کاهش تهدید ایران و افزایش مشوق‌ها در رابطه با ایران مطرح شد. از این رو بحث پذیرفتن ایران در سازمان تجارت جهانی و هضم ایران در اقتصاد جهان مورد توجه قرار گرفت.

۳. گزینه تحریم

در راستای اتخاذ سیاست‌های نرم‌افزارگرایانه توسط آمریکا، گزینه تحریم یکی از استراتژی‌های مهم غرب نسبت به جمهوری اسلامی ایران است. این تحریم‌ها شامل تحریم‌های اقتصادی، سرمایه‌گذاری و همچنین حقوق بشری است.

تحریم‌هایی که علیه ایران اتخاذ می‌شود یا در قالب قطعنامه‌های سازمان ملل مانند قطعنامه ۱۹۲۹ و یا در قالب قوانین کنگره مانند «قانون تحریم ایران»، «قانون جامع تحریم ایران، پاسخگویی و کاهش سرمایه‌گذاری در سال ۲۰۱۰» اعمال می‌شود. اما در تلاش برای نشان دادن اینکه هدف آنها از اعمال تحریم‌ها مردم نیست، دولت اوپاما، کنگره و دولت‌های متحد آمریکا، به‌طور فزاینده‌ای بر تحریم مقامات ایرانی که به‌زعم آنان در نقض حقوق بشر در ایران دست دارند و به‌منظور وارد کردن فشار و بالا بردن هزینه‌ها برای تغییر رفتار ایران تأکید می‌کند.

آمریکا تحریم‌های حقوق بشری را با ادعای فشار نیاوردن به مردم ایران اعمال می‌کند ولی از طرفی آمریکا می‌خواهد با تحریم‌های اقتصادی و فشار بر مردم باعث شود آنها با احساس کردن اثر تحریم‌ها، تمایل به ایجاد شورش و در نتیجه تغییر وضعیت پیدا کنند.

بسیاری از تحریم‌های آمریکا و سازمان ملل با یکدیگر همپوشانی دارد. تحریم‌های شدید علیه ایران در مورد واردات بنزین و انرژی در قانون تحریم ایران علاوه بر تحریم‌های اقتصادی، موشکی، هسته‌ای، مالی-بانکی، فناوری اطلاعات و تحریم افراد با ادعای نقض حقوق بشر پس از انتخابات ریاست‌جمهوری ۱۳۸۸، انسداد دارایی‌ها و محدودیت مسافرت افراد و تحریم مؤسسات مرتبط با سپاه پاسداران، دیپلمات‌های ایرانی و دیگر مقامات ایران که تهدید برای امنیت ملی ایالات متحده عنوان می‌شوند، تحت قانون توان اقتصادی اضطراری بین‌المللی اعمال می‌شود.

در راستای اتخاذ سیاست جلوگیری از دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای و عدم استفاده از نیروی نظامی علیه ایران، مجلس نمایندگان آمریکا «قانون تحریم ایران» را در ۲۵ سپتامبر ۲۰۰۷ به مدت طولانی تمدید کرد.

شورای امنیت سازمان ملل نیز تحریم‌هایی را با استناد به فصل هفتم منشور ملل متحد که در آن صحبت از تهدید و یا نقض صلح در جهان به میان آمده، علیه ایران در قالب قطعنامه‌های ۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳، ۱۸۳۵ و ۱۹۲۹ اعمال کرد.

دولت آمریکا، ایران را یک تهدید عمده برای منافع و امنیت ملی خود می‌داند و به‌دلایلی نظیر چالش ایران با نفوذ آمریکا و متحدانش در منطقه، برنامه‌های هسته‌ای، ادعای کمک‌های ایران به گروه‌های مسلح در عراق و افغانستان، کمک به گروه‌های فلسطینی حماس و حزب‌الله لبنان و در پی شکست مذاکرات هسته‌ای ژانویه ۲۰۱۱ با ایران و در بستر جنبش‌های مردمی خاورمیانه، دولت آمریکا حمایت خود را از مخالفان در ایران افزایش داده و برای افزایش تحریم‌ها علیه ایران دلایلی همچون وقایع پس از انتخابات سال ۱۳۸۸، تأکید بر جنبش‌های منطقه به‌ویژه در سوریه و ادعای کمک ایران به دولت سوریه برای سرکوب مخالفین خود و همچنین ادعای حمایت از جنبش‌های شیعه در منطقه از جمله احتمال کمک به جناح‌های شیعه در بحرین را مطرح می‌کند.

در مجموع تحریم‌های ایالات متحده علیه ایران را می‌توان به‌صورت جدول ۳ طبقه‌بندی کرد:

نمودار طبقه‌بندی تحریم‌های ایالات متحده علیه ایران^۱		
<ul style="list-style-type: none"> - فرمان اجرایی ۱۲۹۵۹ در ۶ مه ۱۹۹۵ - قانون تحریم جامع ایران، پاسخگویی و منع سرمایه‌گذاری^(۱) 	<p>ممنوعیت تجارت و سرمایه‌گذاری ایالات متحده در ایران</p>	<p>اقتصادی</p>
<ul style="list-style-type: none"> - قانون تحریم جامع ایران، پاسخگویی و منع سرمایه‌گذاری - ممنوعیت معامله بانک‌های خارجی با نهادهای تحریم شده مانند سپاه پاسداران 	<p>هدف قرار دادن اقدامات مالی توسط وزارت خزانه‌داری آمریکا</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - منازعات در مورد دارایی‌ها بین ایران و آمریکا 	<p>منازعات در مورد دارایی‌ها بین ایران و آمریکا</p>	
<ul style="list-style-type: none"> قانون تحریم ایران^(۲) در ۵ آگوست ۱۹۹۶ (این قانون در صدودوازدهمین کنگره برای مدت طولانی تمدید شد) - ممنوعیت سرمایه‌گذاری بیش از ۲۰ میلیون دلار در بخش توسعه صنعت نفت و گاز ایران - ممنوعیت فروش بیش از ۱ میلیون دلار بنزین و یا تجهیزات واردات بنزین و یا پالایش نفت به بنزین 	<p>تحریم‌های ایالات متحده علیه شرکت‌های خارجی سرمایه‌گذار در بخش انرژی ایران</p>	<p>انرژی</p>
<ul style="list-style-type: none"> قرار گرفتن نام ایران در فهرست «حامیان تروریسم»^(۳) در ۱۹ ژانویه ۱۹۸۴ باعث تحریم‌های زیر شده است: - ممنوعیت ارائه کمک‌های خارجی آمریکا به ایران تحت قانون کمک‌های خارجی - ممنوعیت صادرات سلاح به ایران تحت قانون کنترل صادرات 	<p>تحریم‌های مربوط به فهرست حامیان تروریست</p>	<p>فعالیت‌های هسته‌ای، موشکی و تسلیحاتی</p>
<ul style="list-style-type: none"> قانون منع تکثیر ایران، سوریه و کره شمالی^(۴) (۱۴ مارس ۲۰۰۰) - تحمیل تحریم‌هایی در مورد اشخاص خارجی و شرکت‌های معین برای کمک به برنامه‌های تسلیحاتی ایران - ممنوعیت تجاری آمریکا با نهادهای تحت تحریم 	<p>تحریم‌ها علیه شرکت‌های خارجی کمک‌کننده به برنامه‌های تسلیحات کشتار جمعی ایران</p>	
<ul style="list-style-type: none"> قانون منع گسترش سلاح‌های ایران و عراق^(۵) (۲۳ اکتبر ۱۹۹۲) 	<p>تحریم علیه شرکت‌های خارجی که فروشنده تسلیحات پیشرفته به ایران هستند</p>	
<ul style="list-style-type: none"> فرمان اجرایی ۱۳۳۲۴ (۲۳ سپتامبر ۲۰۰۱) - ممنوعیت معامله با چند تن از اشخاص حقوقی ایرانی 	<p>ممنوعیت معاملات با اشخاص خارجی مصمم به حمایت از تروریسم بین‌الملل</p>	
<ul style="list-style-type: none"> فرمان اجرایی ۱۳۳۸۲ (۲۸ ژوئن ۲۰۰۵) و ۱۳۳۲۴ (با اینکه به‌طور خاص در مورد ایران صادر نشده اما سپاه پاسداران در لیست تحریم قرار گرفته است) 	<p>ممنوعیت معاملات با اشخاص خارجی حامی گسترش سلاح‌های هسته‌ای</p>	

1. CRS. For analysis and extended discussion of U.S. and international sanctions against Iran, see CRS Report RS20871, Iran Sanctions, by Kenneth Katzman available in: Kenneth Katzman "Iran: U.S. Concerns and Policy Responses", June 9, 2011, p. 67. <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL32048.pdf>

1. Comprehensive Iran Sanctions, Accountability, and Divestment Act, (CISADA), P.L. 111-195
2. State Sponsor of Terrorism
3. Iran Sanction Act
4. Iran-Syria-North Korea Nonproliferation Act
5. Iran-Iraq Arms Nonproliferation Act

۴. تحریم حقوق بشری

تحریم افراد و اشخاص حقیقی و حقوقی یک کشور به دلایل مختلف، از این جهت که نقض آزادی‌های فردی و در نتیجه نقض حقوق بشر محسوب می‌شود، تحریم حقوق بشری است. از طرف دیگر تحریم‌هایی که علیه دولت‌ها و نهادهای حقوقی آنها به واسطه عملی که ناقض حقوق بشر بوده، اعمال می‌شود، نیز تحریم حقوق بشری نامیده می‌شود. در ادامه با تعریف مفاهیمی چون تحریم و مداخله بشردوستانه، به توضیح مفهوم تحریم حقوق بشری مورد نظر این پژوهش می‌پردازیم:

در فرهنگ علوم سیاسی تحریم عمل دسته‌جمعی و کیفری که متضمن اقدامات لازم دیپلماتیک، اقتصادی یا نظامی در برابر کشوری است که برخلاف مصوبات منشور ملل متحد رفتار کرده است^۱ و دارای پشتوانه حقوقی در سطح بین‌المللی با استفاده از مصوبات منشور ملل متحد است که

۱. فرهنگ علوم سیاسی، مرکز اطلاعات و مدارک علمی، بهار ۱۳۷۶.

توسط اکثریت کشورها پذیرفته شده است.

مفهوم مداخله بشردوستانه و حمایت از حقوق اقلیت‌ها از جمله مفاهیم اساسی در نظام بین‌المللی حقوق بشر است و دخالتی است که با استفاده از زور و برای جلوگیری از نقض حقوق افراد صورت می‌گیرد،^۱ اما همواره دستاویز و بهانه‌ای برای اشغال یا تهاجم به کشورهای ضعیف بوده است.^۲

در این راستا تحریم حقوق بشری را می‌توان نوعی از مداخله بشردوستانه دانست که بدون توسل به زور و با استفاده از تحریم دولت‌ها، برای جلوگیری از نقض حقوق افراد صورت می‌گیرد که می‌تواند تحریم‌هایی از نوع اقتصادی، مالی، بانکی، تحریم افراد یا سازمان‌های دولت مورد نظر باشد.

درواقع منظور از تحریم حقوق بشری، منع کردن و تحریم افراد، گروه‌ها و دولت‌هایی است که متهم به تجاوز به حقوق شناخته شده افراد و گروه‌های دیگر هستند. یعنی هدف از آن حمایت از افراد و گروه‌هایی است که حقوق و آزادی‌های اساسی آنها که در اسناد بین‌المللی یا عرف بین‌المللی تضمین شده است، به وسیله دولت‌هایشان نقض شده و رعایت نمی‌شود، اما باید توجه داشت که این تحریم‌ها اکنون به دستاویز و بهانه‌ای در دست کشورهای قدرتمند برای مداخله در امور داخلی ایران و فشار بر جمهوری اسلامی برای اتخاذ رویکرد انفعالی در زمینه حقوق بشر و پرونده هسته‌ای شده است.

فصل دوم - وضعیت تحریم‌های حقوق بشری غرب در قبال جمهوری اسلامی ایران

ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا با زمینه‌سازی تحریم‌های حقوق بشری علیه ایران توسط نهادهای بین‌المللی حقوق بشری و همچنین حمایت از آنها توسط فرامین اجرایی رؤسای جمهور آمریکا و قطعنامه‌های حقوق بشری اتحادیه اروپا، نسبت به حقوق بشر در ایران مواضع شدیدی اتخاذ می‌کنند. برای مثال طبق گزارش حقوق بشر سال ۲۰۰۹ وزارت خارجه آمریکا در مورد ایران، که در ماه مارس منتشر شد، وضعیت حقوق بشر در ایران سابقه نامطلوبی داشته است.^۳ در گزارش حقوق بشر سال ۲۰۰۶ نیز وزارت خارجه آمریکا از حقوق اقلیت‌های مذهبی و بهائیان در ایران حمایت کرده و ادعا کرده بود که آزادی‌های مذهبی در ایران محدود است.^۴

1. Konstantin Obradovic, "Humanitarian Intervention in a New Light", Review of International Affairs, January 1999, P 10.

۲. حسین مهرپور، نظام بین‌المللی حقوق بشر، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۷، ص ۲۱.

3. 2009 Human Rights Report: Iran, March 11, 2009, www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/nea/136068.htm

4. US Congressional Research Service, Iran: Ethnic and religious minorities, 25 November, 2008.

تحریم‌هایی که ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا علیه ایران و با ادعای نقض حقوق بشر توسط جمهوری اسلامی اعمال می‌کنند شامل تحریم افراد، مقامات و نهادهای جمهوری اسلامی است.

۱. سابقه تحریم افراد و مقامات دولتی

امکان اعمال تحریم‌ها علیه افراد در حال حاضر مدت طولانی است که مورد بحث قرار گرفته، اما بعد از جنگ جهانی دوم بود که با مطرح شدن مسئولیت کیفری افراد تحقق یافت و در دادگاه جنگ نورنبرگ و توکیو، افراد برای جنایات بین‌المللی تحریم شدند. پس از آن برای مدت طولانی موضوع تحریم‌های چندجانبه بر افراد تنها موضوع بحث‌های آکادمیک بود. پس از پایان جنگ سرد، شورای امنیت که تازه تأسیس شده بود، به تقویت فعالیت‌های خود از جمله افزایش تحریم‌ها پرداخت. تحریم‌ها علیه افراد و سایر عوامل غیردولتی که به‌عنوان تهدیدی برای صلح و امنیت بین‌المللی تلقی می‌شدند اعمال می‌شد. مانند تحریم علیه طالبان و القاعده طی قطعنامه ۱۲۶۷ و ۱۳۳۳ شورای امنیت یا تحریم‌های مسافرتی علیه مقامات عراقی در مورد سلاح‌های کشتار جمعی.

درواقع استفاده ابزاری از حقوق بشر جزء دستور کار سیاست خارجی آمریکا برای رسیدن به اهداف خاص سیاسی است. این رویه، مسئله تازه‌ای در سیاست خارجی آمریکا نبوده و حتی در دوران جنگ سرد هم در کنار ابزارهای دیگر مورد استفاده دستگاه دیپلماسی آمریکا قرار داشت. یک نمونه آن، اعمال محدودیت بر روابط تجاری آمریکا با شوروی برای اعمال فشار بر آزادی مهاجرت یهودیان شوروی، تحت عنوان اصلاحیه جکسون - ونیک بود. اصلاحیه جکسون - ونیک جزئی از قانون فدرال آمریکا در سال ۱۹۷۴ است. این اصلاحیه بر قانون فدرال آمریکا در مورد تجارت توسط دو نماینده دمکرات کنگره (هنری جکسون و کارلس ونیک) در سال ۱۹۷۴ به‌منظور فشار بر اتحاد جماهیر شوروی برای صدور مجوز به شهروندانی که قصد مسافرت به خارج از کشور را داشتند، به‌خصوص یهودیان و دیگر اقلیت‌های مذهبی، مطرح و تصویب شد.

این اصلاحیه شامل ۴ ماده از سند تجاری سال ۱۹۷۴ در کنگره آمریکا با اتفاق آرا تصویب و در ۳ ژانویه ۱۹۷۵ با امضا جرال د فور، رئیس‌جمهور وقت آمریکا تبدیل به قانون شد. دلیل اصلی مطرح شدن این اصلاحیه به سال ۱۹۷۲ برمی‌گشت. در این سال و در اوج جنگ سرد، که تنش بین اعراب - اسرائیل هم رو به افزایش بود، دولت برژنف طرح معروف «مالیات بر مدرک» را در مورد مهاجرانی که تحصیلات عالی را در اتحاد جماهیر شوروی اخذ کرده بودند، مطرح کرد. طبق این قانون، کسانی که در اتحاد جماهیر شوروی تحصیل کرده بودند، اگر می‌خواستند به خارج از کشور مهاجرت کنند، باید هزینه تحصیلی خود را می‌پرداختند. این قانون بیشتر برای جلوگیری از فرار مغزها و مهاجرت یهودیانی بود که بعد از اتمام تحصیلات از کشور خارج می‌شدند.

این اقدام دولت شوروی اعتراضات گسترده‌ای را در سطح جهانی به دنبال داشت. گروه‌های مختلف سیاسی در آمریکا بیانیه‌ای را امضا کردند و در آن از نقض حقوق بشر در شوروی انتقاد کردند. به دنبال این اعتراضات، کرملین این قانون را لغو کرد. ولی به صورت دیگری محدودیت‌ها بر مهاجرت را با استناد به تهدید امنیت ملی افزایش داد. این لایحه هنوز هم بر روابط تجاری آمریکا و روسیه تأثیرگذار بوده و یکی از موانع عمده پیوستن روسیه به سازمان تجارت جهانی محسوب می‌شود. طبق مفاد این اصلحیه، لغو آن نیازمند وضع قانون در کنگره آمریکاست که هنوز اتفاق نیفتاده است.

اقدام دیگر آمریکا ناظر بر اعمال تحریم‌های اقتصادی در ازای نقض حقوق بشر در روسیه، لایحه «کاردین - مک‌گورن» معروف به «اصلاحیه دوم جکسون - ونیک» است که در اکتبر ۲۰۱۰ جهت اعمال تحریم‌ها علیه قضات و کارمندان دادستانی روسیه، که با پرونده سرگی ماگنیتسکی ارتباط داشتند، تسلیم کنگره آمریکا شد. همان‌طور که اشاره شد، طبق پیش‌نویس طرح «دادرسی برای سرگی ماگنیتسکی»، ۶۰ نفر از مسئولین روس ممنوع‌الورود به ایالات متحده اعلام شده و دارایی آنها در بانک‌های آمریکایی توقیف خواهد شد.

اخیراً در اواسط سال ۲۰۱۱ طرح «دادرسی برای سرگی ماگنیتسکی» بدون تصویب سنا و کنگره آمریکا عملاً وارد اجرا شده است. بعد از آن، وزارت خارجه آمریکا با ارسال نامه‌ای به خبرگزاری ریانووستی روسیه این خبر را تأیید کرد. این منبع خبری با اشاره به نامه کتبی وزارت امور خارجه آمریکا به این خبرگزاری نوشت: وزارت امور خارجه آمریکا مطابق قانون «مهاجرت و تابعیت» موظف است که از دادن روادید به افرادی که با نقض حقوق بشر، همچون شکنجه و قتل بدون محاکمه ارتباط دارند، خودداری کند. همچنین وزارت امور خارجه آمریکا با استناد به قانون «مهاجرت و تابعیت» این کشور از افشای اسامی مقام‌های روس مشمول این تحریم خودداری کرده است.

این اقدام وزارت خارجه آمریکا از سوی مقامات روسیه بی‌پاسخ نماند. رئیس‌جمهوری روسیه، وزارت امور خارجه این کشور را موظف به تنظیم پاسخ مناسب به آمریکا کرد. سخنگوی وزارت امور خارجه روسیه با انتشار بیانیه‌ای، ضمن انتقاد شدید از تحریم آمریکا علیه مقام‌های روس، آن را اقدام غیردوستانه خواند و اعلام کرد: روسیه با قاطعیت به تصمیم دولت آمریکا پاسخ خواهد داد.

کارشناسان سیاسی روس، تحریم مقامات روسیه از طرف واشنگتن را مصداق سیاست‌های مداخله‌جویانه آمریکا دانسته و اعلام کردند که این اقدام می‌تواند سیاست‌نوسازی روابط این دو کشور را با بن‌بست کامل مواجه کند.

با این حال، مارک تونر سخنگوی رسمی وزارت امور خارجه آمریکا اعلام کرد که این کشور قصد

دارد همچنان به اعمال فشار خود بر روسیه در زمینه رعایت حقوق بشر ادامه دهد. به گفته وی، دولت آمریکا خود تحقیقات مستقلی در رابطه با مرگ مشکوک سرگی ماگنیتسکی، حقوقدان بنیاد «هرمیچ کاپیتال» انجام داده و تحریم روایدی آمریکا علیه برخی مقامات روسیه که به زعم کاخ سفید در مرگ این حقوقدان دخالت داشتند، بخشی از برنامه گسترده دفاع از حقوق بشر در سراسر جهان است.

۲. تحریم افراد و مقامات جمهوری اسلامی ایران

تحریم افراد بر مبنای تحریم‌های مسافرتی و یا تحریم‌هایی برای مسدود کردن دارایی‌های آنان صورت می‌گیرد. برای مثال تحریم‌هایی که تاکنون توسط ایالات متحده در مورد افراد صورت گرفته شامل: مصادره دارایی‌های موجود آنان در ایالات متحده، منع صدور روایدی برای آنان و منع معامله اشخاص حقیقی و حقوقی آمریکایی با آنان بوده است. در این میان تحریم مسئولان نظام و مقامات دولتی یا تحریم دانشمندان هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران از این دست بوده است.

از آن جمله در ۳۰ سپتامبر ۲۰۱۰ ایالات متحده هشت مقام دولتی ایران را با ادعای نقض حقوق بشر در جریان اعتراضات به نتایج انتخابات ریاست‌جمهوری در فهرست تحریم‌ها قرار داد و در ۲۳ فوریه ۲۰۱۱ دو مقام دیگر را به فهرست ۸ نفره خود افزود.

اتحادیه اروپا نیز در ۲۳ فروردین‌ماه (۱۲ آوریل ۲۰۱۱) ۳۲ مقام ایرانی شامل افرادی از نیروهای امنیتی، زندان‌ها، قوه قضائیه و دادستان را با ادعای حمایت از مردم ایران در احقاق حقوق خود در فهرست تحریم قرار داد.

آمریکا همزمان با تحریم‌های افراد در جمهوری اسلامی ایران به بهانه نقض حقوق بشر، در ۱۷ تیرماه ۱۳۹۰ (۸ ژوئیه ۲۰۱۱) به همراه انگلیس و کانادا نام ۵۰ نفر از دانشمندان هسته‌ای ایران شامل دانشمندان، مهندسان و افرادی که در تأمین مواد و تجهیزات لازم برای برنامه‌های هسته‌ای و تسلیحاتی ایران مشارکت دارند را به لیست تحریم‌های خود افزود،^۱ تا با مطرح کردن موضوع هسته‌ای در کنار موضوع حقوق بشر بر اعمال فشار و اجماع بین‌المللی علیه ایران بیفزاید.

لازم به ذکر است برخی از افراد و مقامات جمهوری اسلامی ایران مانند سردار محمدعلی جعفری و محمدرضا نقدی که به بهانه نقش داشتن در برنامه‌های هسته‌ای و موشکی ایران براساس قطعنامه‌های شورای امنیت مانند قطعنامه ۱۸۰۳ (سال ۲۰۰۸) و یا وزارت خزانه‌داری آمریکا تحت تحریم بودند،^۲ با ادعای نقض حقوق بشر نیز مورد تحریم مجدد قرار گرفته‌اند. اما در اینجا

1. New U.S. Visa Restrictions on Iranian Officials for Human Rights Abuses, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/07/167901.htm>

2. Resolution 1803 (2008), United Nations Security Council, 3 March, 2008. <http://www.isisnucleariran.org/assets/pdf/unsc-res 1803.pdf>.

تحریم‌هایی که به بهانه نقض حقوق بشر صورت گرفته مد نظر است که عمدتاً با ادعای نقض حقوق بشر در جریان وقایع پس از انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۸۸ صورت گرفته است. از این رو فهرست مقامات ایرانی تحت تحریم آمریکا و اتحادیه اروپا با ادعای نقض حقوق بشر تا ۸ تیرماه ۱۳۹۰ در جدول ۱ آمده است:

جدول ۱. فهرست مقامات تحت تحریم حقوق بشری آمریکا و اتحادیه اروپا

نام	مقام اجرایی در زمان اعمال تحریم (طبق متن سند)	تحت تحریم ایالات متحده یا اتحادیه اروپا	زمان اعمال تحریم
محمدعلی جعفری	فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران و فرمانده قرارگاه ثارالله	ایالات متحده و اتحادیه اروپا	۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰ و ۱۲ آوریل ۲۰۱۱
صادق محصولی	وزیر کشور	ایالات متحده	۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰
غلامحسین محسنی اژه‌ای	دادستان کل کشور از مهرماه ۱۳۸۸ و وزیر وقت اطلاعات در جریان انتخابات ریاست جمهوری	ایالات متحده و اتحادیه اروپا	۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰ و ۱۲ آوریل ۲۰۱۱
سعید مرتضوی	رئیس ستاد مبارزه با قاچاق کالا و دادستان وقت تهران در جریان انتخابات ریاست جمهوری دهم ایران تا شهریورماه ۱۳۸۸	ایالات متحده و اتحادیه اروپا	۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰ و ۱۲ آوریل ۲۰۱۱
حیدر مصلحی	وزیر اطلاعات در دولت دهم	ایالات متحده و اتحادیه اروپا	۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰ و ۱۲ آوریل ۲۰۱۱
مصطفی محمد نجار	معاون فرمانده نیروهای مسلح در امور انتظامی	ایالات متحده	۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰
حسین طائب	فرمانده پیشین نیروی مقاومت بسیج و معاون اطلاعات فرماندهی سپاه پاسداران	ایالات متحده و اتحادیه اروپا	۲۹ سپتامبر و ۲۰۱۰ ۱۲ آوریل ۲۰۱۱
احمدرضا رادان	جانشین فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	ایالات متحده و اتحادیه اروپا	۲۹ سپتامبر و ۲۰۱۰ ۱۲ آوریل ۲۰۱۱
محمدرضا نقدی	فرمانده نیروی مقاومت بسیج	ایالات متحده	۲۳ فوریه ۲۰۱۱
عباس جعفری دولت‌آبادی	دادستان کل تهران	ایالات متحده و اتحادیه اروپا	۲۳ فوریه ۲۰۱۱ و ۱۲ آوریل ۲۰۱۱

نام	مقام اجرایی در زمان اعمال تحریم (طبق متن سند)	تحت تحریم ایالات متحده یا اتحادیه اروپا	زمان اعمال تحریم
اسماعیل احمدی مقدم	فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	ایالات متحده و اتحادیه اروپا	۹ ژوئن ۲۰۱۱ و ۱۲ آوریل ۲۰۱۱
حسین الله کرم	فرمانده انصار حزب الله و سرهنگ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
عبدالله عراقی	جانشین فرمانده نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
علی فضلی	جانشین فرمانده نیروی مقاومت بسیج و فرمانده پیشین لشکر سیدالشهدای استان تهران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
حسین همدانی	فرمانده سپاه محمد رسول الله و مسئول امنیت تهران از آبان ماه ۱۳۸۸	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
علی خلیلی	فرمانده واحد پزشکی قرارگاه ثارالله	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
بهرام حسینی مطلق	فرمانده سپاه سیدالشهدای استان تهران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
عزیزالله رجب زاده	فرمانده پیشین پلیس امنیت تهران و فرمانده نیروی ضربت پلیس تهران، بالاترین فرمانده متهم در حوادث بازداشتگاه کهریزک	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
حسین ساجدی نیا	فرمانده پلیس امنیت تهران و جانشین سابق عملیاتی فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
سیدحسن شریعتی	رئیس کل دادگستری استان خراسان رضوی	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
قربانعلی دری نجف آبادی	دادستان کل کشور تا مهرماه ۱۳۸۸ و در جریان پیامدهای انتخابات ریاست جمهوری دهم ایران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
حسن حداد با نام واقعی «الیاس حسن زارع دهنوی»	قاضی شعبه ۲۶ دادگاه انقلاب اسلامی استان تهران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
سیدمحمد سلطانی	قاضی دادگاه انقلاب اسلامی مشهد	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
علی اکبر حیدری فر	قاضی دادگاه انقلاب اسلامی استان تهران و مقام دستوردهنده به اعزام معترضان به نتایج انتخابات، به بازداشتگاه کهریزک	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
محمد مقیسه ای (مشهور به ناصریان)	قاضی شعبه ۲۸ دادگاه انقلاب اسلامی استان تهران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
عباس پیرعباسی	قاضی شعبه ۲۶ و ۲۸ دادگاه انقلاب اسلامی استان تهران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
سیدامیر مرتضوی	معاون دادستان دادگاه انقلاب اسلامی مشهد	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱

نام	مقام اجرایی در زمان اعمال تحریم (طبق متن سند)	تحت تحریم ایالات متحده یا اتحادیه اروپا	زمان اعمال تحریم
ابوالقاسم صلواتی	قاضی و رئیس شعبه ۱۵ دادگاه انقلاب اسلامی استان تهران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
اژدر ملک‌شریفی	رئیس دادگستری استان آذربایجان شرقی و مسئول محاکمه سکینه محمدی آشتیانی است.	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
سیداحمد زرگر	قاضی شعبه ۳۶ دادگاه تجدیدنظر تهران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
علی‌اکبر یساقی	قاضی دادگاه انقلاب اسلامی مشهد	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
مصطفی بزرگنیا	رئیس بند ۳۵۰ زندان اوین	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
غلامحسین اسماعیلی	رئیس سازمان زندان‌های کشور	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
فرج‌الله صداقت	معاون اداره کل زندان‌های تهران و رئیس سابق زندان اوین در جریان پیامدهای انتخابات ریاست‌جمهوری	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱
محمدعلی زنجیره‌ای	معاون رئیس سازمان زندان‌های ایران	اتحادیه اروپا	۱۲ آوریل ۲۰۱۱

Sources:

1. www.treasury.gov/press-center/press-releases/pages/tg877.aspx
2. Departments of the Treasury and State Announce Designation for Human Rights Abuses in Iran, 23 February, 2011, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/02/156980htm>.
3. Department of Treasury and State Announce Sanctions of Iranian Security Forces for Human Rights abuses, 9 June, 2011, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/06/165300.htm>
4. Council Regulation (EU) No. 359/2011 of 12 April 2011: <http://eur-lex.europa.eu/lexuriserv/lexuriserv.do?uri=OJ:L:2011:144:0001:0011:EN:pdf>

۳. تحریم نهادهای جمهوری اسلامی ایران

تحریم‌های اقتصادی نهادها مانند تحریم بانک‌ها، نهادهای وابسته به صنایع دفاعی، موشکی و هسته‌ای از جمله تحریم‌های آمریکا در رابطه با نهادهای جمهوری اسلامی ایران است. اما تحریم نهادهایی که به زعم کشورهای غربی در نقض حقوق بشر پس از حوادث انتخابات دخالت داشته‌اند، نیز نوع دیگری از تحریم‌هایی است که با بهانه‌های حقوق بشری توسط ایالات متحده و اتحادیه اروپا در مورد جمهوری اسلامی ایران اعمال می‌شوند. برای مثال در ۹ ژوئن ۲۰۱۱ وزارت خارجه و خزانه‌داری ایالات متحده سه نهاد جمهوری اسلامی ایران یعنی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی مقاومت بسیج و نیروهای انتظامی را به همراه فرماندهان آنان را مورد تحریم قرار دادند.

فصل سوم - مواضع و اقدامات در چارچوب تحریم‌های حقوق بشری

ایالات متحده و اتحادیه اروپا و برخی نهادهای بین‌المللی مانند مجمع عمومی سازمان ملل و کمیسیون حقوق بشر این سازمان در مورد وضعیت حقوق بشر در ایران، موارد ادعایی شکنجه، بازداشت و اعدام‌ها و... تاکنون قطعنامه‌ها، بیانیه‌ها یا گزارش‌هایی داشته‌اند. به‌خصوص پس از انتخابات ریاست‌جمهوری ایران در سال ۱۳۸۸، این مواضع تندتر شده و اقدام به تحریم مقامات و نهادهای جمهوری اسلامی ایران و یا صدور بیانیه در این موارد کرده‌اند. برخی از این مواضع و اقدامات تحریمی عبارتند از:

۱. مواضع دولت آمریکا

وزارت خارجه آمریکا در گزارش‌های سالیانه حقوق بشر خود، همواره به وضعیت حقوق بشر در ایران می‌پردازد. برای مثال طبق گزارش حقوق بشر سال ۲۰۰۹ این نهاد در مورد ایران که در ماه مارس منتشر شد، دولت ایران را دارای سابقه نامطلوبی از حقوق بشر معرفی و ادعا کرد نیروهای امنیتی و مقامات ایران مرتکب اعمال خشونت‌آمیزی علیه افراد و معترضین به انتخابات سال ۱۳۸۸ شده‌اند.

دولت اوپاما به‌عنوان بخشی از تلاش خود برای منزوی کردن ایران در زمینه حقوق بشر ۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰ با صدور فرمان اجرایی ۱۳۵۵۳، اعمال و سیاست‌های دولت ایران در انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۱۳۸۸ و بعد از آن را محکوم کرد و خواستار برقراری تحریم‌های بیشتر علیه ایران شد و این اختیار را به وزارت خارجه و خزانه‌داری آمریکا داد تا افرادی را که به ادعای آنان مسئول نقض حقوق بشر علیه مردم ایران بوده‌اند، تحریم کنند.^۱ این تحریم‌ها به موجب «قانون تحریم‌های جامع ایران، پاسخگویی و کاهش سرمایه‌گذاری سال ۲۰۱۰» اتخاذ شدند و به موجب آن هشت نفر از مقامات جمهوری اسلامی ایران مشمول تحریم‌های ممنوعیت ویزای ایالات متحده، انسداد دارایی‌های مستقر در ایالات متحده و ممنوعیت تجارت شدند.^۲ دولت آمریکا این تحریم‌ها را در ۲۳ فوریه و ۹ ژوئن ۲۰۱۱ تکمیل و افراد و نهادهای دیگری را به آن افزود.^۳

وزارت خارجه آمریکا همچنین با هدف مرتبط نشان دادن ایران و تحولات در کشورهای منطقه، به تحریم مقامات و نهادهای جمهوری اسلامی ایران با ادعای «تأمین امکانات تجهیزاتی و

1. New Executive Order Targeting Iranian Officials Responsible for or Complicit in Serious Human Rights Abuses, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2010/09/148345.htm>

2. Departments of the Treasury and State Announce Designations for Human Rights Abuses in Iran, 23 February 2011, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/02/156980.htm>

3. Department of Treasury and State Announce Sanctions of Iranian Security forces for Human Rights abuses, June 9, 2011, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/06/165300.htm>

پشتیبانی برای کمک به دولت سوریه در سرکوب اعتراضات در آن کشور» تحریم کرد.^۱ در همین راستا واشنگتن بار دیگر در ۸ تیرماه ۱۳۹۰ (۲۹ ژوئن ۲۰۱۱) نیروی انتظامی ایران، اسماعیل احمدی‌مقدم، فرمانده این نیرو و احمدرضا رادان، جانشین فرمانده نیروی انتظامی را با همین ادعا مورد تحریم قرار داد.

۲. مواضع و اقدامات کنگره آمریکا

از سال ۲۰۰۹ گفت‌وگوهای آمریکا تا حد زیادی بر اقدامات تنبیهی جدید برای وادار کردن ایران به ترک برنامه‌های هسته‌ای اش متمرکز شده است. کمیته‌های کنگره آمریکا فعالیت‌های خود را بر دور جدیدی از اقدامات چندجانبه علیه ایران متمرکز کرده‌اند مانند محدودیت فروش محصولات تصفیه شده نفت خام، تحریم‌های اقتصادی، اقدامات فلج‌کننده و هدف قرار دادن پاشنه آشیل ایران، به‌عنوان ابزار جلوگیری از توان تسلیحاتی هسته‌ای ایران است.

در کنگره نیز، لوایح متعددی برای افزایش تحریم‌های حقوق بشری علیه مقامات و نهادهای ایرانی و ادعای حمایت از دموکراسی در ایران ارائه شده است. برای مثال در ۴ مه ۲۰۱۱، «قانون ارتقای حقوق بشر و دموکراسی در ایران»^۲ به تصویب رسید و یا در ۱ جولای ۲۰۱۰، چندین ماده مرتبط با حقوق بشر در «قانون جامع تحریم ایران، پاسخگویی و منع سرمایه‌گذاری» اضافه شده است.^۳

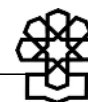
پیش‌تر نیز قوانین متعددی در این زمینه به تصویب رسیده است. از جمله قانون تحریم ایران که در ۵ آگوست ۱۹۹۶ به تصویب رسید و یا قانون جامع تحریم ایران، پاسخگویی و منع سرمایه‌گذاری، که در آنها علاوه بر تحریم‌های فراوان اقتصادی، سرمایه‌گذاری، تسلیحاتی و... تحریم‌هایی نیز در مورد دموکراسی و حقوق بشر در ایران وجود دارد.

از جمله اقدامات دیگر کنگره ایجاد «صندوق ارتقای دموکراسی در ایران» و اختصاص بودجه برای برنامه‌های به اصطلاح دموکراسی‌خواهانه در ایران است. در جدول ۲ اختصاص بودجه برای این صندوق توسط کنگره آمده است:

1. Repression in Iran and Syria, 14 June 2011, <http://www.state.gov/secretary/rm/2011/06/166098.htm>

2. S. 879 & H.R.1714.

3. CRS. For analysis and extended discussion of U.S. and international sanctions against Iran, see CRS Report RS20871, Iran Sanctions, by Kenneth Katzman available in: Kenneth Katzman "Iran: U.S. Concerns and Policy Responses", June 9, 2011, p. 67. <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL32048.pdf>.

جدول ۲. اختصاص بودجه برای صندوق ارتقای دموکراسی در ایران^۱

سال مالی	تخصیص بودجه
۲۰۱۲	۳۵ میلیون دلار برای دموکراسی در منطقه خاور نزدیک، شبیه سال مالی ۲۰۱۱ و ۲۰۱۰
۲۰۱۱	درخواست ۴۰ میلیون دلار برای برنامه دموکراسی در منطقه خاور نزدیک شبیه سال ۲۰۱۰
۲۰۱۰	درخواست ۴۰ میلیون دلار برای برنامه دموکراسی در منطقه خاور نزدیک، شامل ترویج حقوق بشر، جامعه مدنی و دیپلماسی عمومی در ایران
۲۰۰۹	درخواست ۶۵ میلیون دلار در ESF به حمایت از آرمان‌های مردم ایران برای جامعه باز و دموکراتیک، ترویج جامعه مدنی، مشارکت مدنی، آزادی رسانه، آزادی اطلاعات. این لایحه ۲۵ میلیون دلار برای برنامه‌های ترویج دموکراسی در منطقه از جمله ایران فراهم می‌کند (P.L.111-8) (H.R.1105).
۲۰۰۸	۶۰ میلیون دلار (درخواست ۷۵ میلیون دلار) در تخصیص بودجه تثبیت شده (H.R.2764 و P.L.110-161) که با توجه به گزارش کنفرانس ۲۱/۶ میلیون دلار به ESF برای برنامه‌های طرفدار دموکراسی، از جمله تلاش غیرخشونت‌آمیز برای مقابله با دخالت ایران در کشورهای دیگر، ۷/۹ میلیون دلار از «صندوق دموکراسی» برای استفاده DRL
۲۰۰۷	درخواست تخصیص بودجه اضافی ۳۳/۶ میلیون دلار برای پخش ایران (شامل ۲۰ میلیون دلار برای سرویس خارجی صدای آمریکا، ۸/۱ میلیون دلار برای رادیو فردا، ۵/۵ میلیون دلار برای مبادلات با ایران) ۶/۵ میلیون دلار برای قطعنامه‌های زنجیره‌ای ایران و سوریه
۲۰۰۶	۱۱/۱۵ میلیون دلار برای ترویج دموکراسی از لایحه تخصیص کمک‌های خارجی سال مالی ۲۰۰۶ (P.L.109-102) ۴/۱۵ میلیون دلار برای DRL و ۷ میلیون دلار برای اداره امور خاور نزدیک مجموعاً ۶۶/۱ میلیون دلار شامل ۲۰ میلیون دلار برای ترویج دموکراسی، ۵ میلیون دلار برای دیپلماسی عمومی در جمعیت ایران، ۵ میلیون دلار برای مبادلات فرهنگی، ۳۶/۱ میلیون دلار برای تلویزیون صدای آمریکا و رادیو فردا
۲۰۰۵	۳ میلیون دلار تخصیص کمک‌های خارجی برای ترویج دموکراسی شامل توسعه احزاب سیاسی، رسانه‌ها، حقوق کار، ارتقای جامعه مدنی و حقوق بشر (P.L.108-447)
۲۰۰۴	تخصیص بودجه عملیات خارجی (P.L.108-199) مبلغ ۱/۵ میلیون دلار برای «آموزش، سازمان‌های غیردولتی و بشردوستانه و افراد در داخل ایران برای حمایت از پیشرفت دموکراسی و حقوق بشر در ایران» کمک ۱ میلیون دلار به یک واحد دانشگاه بیبل و ۵۰۰ هزار دلار به بنیاد ملی دموکراسی توسط دفتر دموکراسی و کار وزارت خارجه

۳. مواضع و اقدامات اتحادیه اروپا

اتحادیه اروپا نیز هم‌راستا با اقدامات آمریکا به تحریم مقامات و نهادهای جمهوری اسلامی ایران در زمینه حقوق بشر پرداخته است. این اتحادیه علاوه بر طیف محدودی از موافقتنامه‌های همکاری و مذاکره در کنار تحریم‌های کنونی اتحادیه اروپا به‌عنوان شکلی از مهار ایران توجه می‌کند.

در این رابطه، اتحادیه اروپا در تاریخ ۱۲ آوریل ۲۰۱۱ میلادی، ۳۲ مقام جمهوری اسلامی ایران شامل تعدادی از فرماندهان نیروی نظامی، انتظامی، نیروی مقاومت بسیج و تعدادی از

1. Ibid, p.64.

مقام‌های قضایی ایران را با ادعای نقض حقوق بشر مردم ایران تحریم کرد که براساس آن، این افراد از سفر به کشورهای عضو اتحادیه اروپا منع شده‌اند و دارایی‌های آنها در این کشورها مسدود می‌شود.^۱

همچنین در ۳ تیرماه ۱۳۹۰ (۲۴ ژوئن ۲۰۱۱) سه مقام ایرانی شامل سردار محمدعلی جعفری فرمانده کل سپاه پاسداران، سردار قاسم سلیمانی فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران و حسین طائب رئیس سازمان اطلاعات سپاه پاسداران را در کنار چهار نفر و چهار نهاد وابسته به تشکیلات نظامی سوریه، با ادعای دست داشتن در سرکوب معترضان سوریه مورد تحریم قرار داد.

۴. مواضع نهادهای بین‌المللی حقوق بشر

سازمان‌های غیردولتی فعال در حوزه‌های حقوق بشری، با استفاده از ابزارهای خاص خود در سه حوزه تدوین قانون، اجرای قانون و نظارت بر اجرای آن توانسته‌اند در کنار نهادهای رسمی و بین‌المللی درگیر در مسائل حقوق بشر، نقش بسیار چشمگیری را به خصوص در امر نظارت برای خود تعریف کرده و با اطلاع‌رسانی از حوزه‌های پیشرفت و پسرفت دولت‌ها در امر حقوق بشر، جوامع داخل و خارج از کشور را نسبت به موارد ادعایی نقض حقوق بشر حساس سازند.^۲

برخی نهادهای فعال در زمینه حقوق بشر مانند شورای حقوق بشر سازمان ملل،^۳ سازمان دیده‌بان حقوق بشر، سازمان عفو بین‌الملل،^۴ گزارشگران بدون مرز^۵ و فدراسیون بین‌المللی حقوق بشر، از جمله مطرح‌ترین و تأثیرگذارترین سازمان‌ها در حوزه نظارت بر حقوق بشر در سطح بین‌المللی هستند که در مواردی می‌توانند با گزارش‌ها و بیانیه‌های خود، توجه جهانی را به وضعیت حقوق بشر در یک کشور جلب کرده، حتی منجر به تغییر سیاست‌های حقوق بشری در یک کشور شوند. برای مثال سازمان عفو بین‌الملل پس از پیروزی انقلاب اسلامی فعالیت‌های گسترده‌ای را در مورد ارزیابی مسائل حقوق بشر در ایران داشته و آنها را طی گزارش‌های متعددی در خصوص وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران منتشر کرده که عمدتاً دارای جهت‌گیری‌های منفی هستند. گزارش‌های آنان مملو از موارد ادعایی نقض حقوق روزنامه‌نگاران، ممانعت از تجمعات، تعداد موارد اعدام، تلاش برای صدور بیانیه علیه هر ادعای نقض حقوق زنان و سندیکاهای

1. Council Regulation (EU) No, 359/2011 of 12 April 2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=oJ:L:2011:100:0001:0011:EN:pdf>

۲. محمودرضا گلشن پژوه، عفو بین‌الملل، دیده‌بان حقوق بشر و وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران: یک ارزیابی از تعامل دوجانبه، فصلنامه بین‌المللی روابط خارجی، سال اول، ش چهارم، زمستان ۱۳۸۸، صص ۱۷۲ - ۱۷۳.

3. United Nations Human Rights Council

4. Amnesty International

5. Reporters Without Borders

کارگری، حقوق اقلیت‌های قومی و مذهبی مانند بهائیان و... است. مانند سازمان دیده‌بان حقوق بشر که در گزارش ۲۰۱۱ خود درباره وضعیت حقوق بشر در ایران، ایران را به نقض حقوق بهائیان متهم کرده است.^۱

مثال دیگر در راستای جنگ تبلیغاتی علیه ایران می‌توان به بیانیه مشترک ۶ سازمان مدافع حقوق بشر و شیرین عبادی در ۱۶ فوریه ۲۰۱۱ اشاره کرد که در آن از جامعه جهانی و سازمان ملل متحد خواستند که به موارد اعدام‌ها در ایران رسیدگی کنند.^۲ همچنین می‌توان به بیانیه‌ای که توسط مرکز اسناد حقوق بشر ایران منتشر شده و در آن موارد اعدام در ایران را از دسامبر ۲۰۱۰ بررسی کرده، اشاره کرد. فدراسیون بین‌المللی حقوق بشر نیز در یکی از گزارش‌های خود علیه حقوق بشر در ایران به بررسی مجازات اعدام در ایران پرداخته و ایران را در رتبه دوم مجازات اعدام بعد از کشور چین قرار داده و به مجازات اعدام زنان و کودکان و خشونت علیه اقلیت‌های مذهبی و قومی مانند بهائیان و کردها اشاره می‌کند.^۳

شورای حقوق بشر سازمان ملل در ۲۴ مارس ۲۰۱۱ طی قطعنامه‌ای به انتصاب گزارشگر ویژه حقوق بشر در ایران اقدام کرد. این قطعنامه توسط سوئد پیشنهاد شده بود که با ۲۲ رأی موافق در برابر ۷ رأی مخالف و ۱۴ رأی ممتنع به تصویب رسید.^۴ با این اقدام ایران در سطح کره شمالی و برمه مطرح می‌شود، که هر دوی آنها هر ساله موضوع قطعنامه‌های حقوق بشر مجمع عمومی بوده‌اند.

متعاقب آن شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد در ۲۷ خردادماه ۱۳۹۰ (۱۷ ژوئن ۲۰۱۱)، احمد شهید، وزیر خارجه پیشین مالدیو، را به‌عنوان گزارشگر ویژه حقوق بشر در امور ایران برگزید. این شورا که ۴۷ عضو دارد با تأکید بر موارد ادعایی نقض حقوق بشر مانند سرکوب مخالفان و همچنین افزایش مجازات اعدام در ایران ابراز نگرانی کرده و خواستار همکاری مقام‌های ایرانی با گزارشگر منتخب آن شده است.

آقای احمد شهید سومین گزارشگر ویژه حقوق بشر سازمان ملل در ارتباط با ایران پس از انقلاب اسلامی است و براساس مصوبه شورای حقوق بشر، موظف است گزارش‌های مربوط به نقض حقوق بشر در ایران را بررسی کرده و گزارش نهایی خود را در نشست‌های در ماه سپتامبر، به اعضای شورای حقوق بشر و مجمع عمومی سازمان ملل متحد ارائه کند.

در گذشته رینالدو گالیندوپل (از سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۳) و موریس کاپیتورن (از سال ۱۳۷۴ تا ۱۳۸۰) به‌عنوان نمایندگان ویژه حقوق بشر سازمان ملل چند بار به ایران سفر کردند و گزارش‌های

1. World Report 2011 Iran Human Rights Watch

2. <http://www.fidh.org/Nobel-Laureate-Shirin-Ebadi-and-Rights-Groups>

3. Iran: death penalty, International Federation for Human Rights, April 2009, www.fidh.org

4. UN Human Rights Council to appoint a rapporteur to look into Iranian record, 24 March, 2011 <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37887&Cr=iran&Cr1>

متعددی در مورد وضعیت حقوق بشر در ایران تهیه کردند که اکثر آنها منفی بود. سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی به دلیل پوشش وسیع خبری، توجه به نکات جزئی هر کدام از موارد ادعایی نقض، تکرار مداوم موارد ادعایی در گزارش‌های مختلف، تلاش برای پر کردن شکاف‌ها و نارسایی‌های اطلاعاتی در نهادهای رسمی بین‌المللی به واسطه دسترسی‌های خاص و منحصر به فرد سازمان‌های غیردولتی به منابع محلی و در نهایت اعمال فشار و دخالت مستقیم در روند بررسی موارد ادعایی نقض حقوق بشر در یک کشور از طریق بهره‌برداری از امتیازات مقام مشورتی خویش، حیطة تأثیرگذاری گسترده و وسیعی را به خود اختصاص می‌دهند.^۱

این سازمان‌ها با توجه به توانمندی در برجسته‌سازی موارد ادعایی نقض حقوق بشر در یک کشور، می‌توانند در عملیات روانی علیه ایران با ارائه گزارش‌ها و بیانیه‌های مکرر، به افکار عمومی جهان و موضع‌گیری‌های دیگر کشورها علیه ایران جهت دهند.

فصل چهارم - جایگاه تحریم حقوق بشری در استراتژی آمریکا علیه ایران

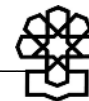
آمریکا مانند دیگر عرصه‌های تأثیرگذاری و مداخله‌گری، وزنه حقوق بشر را به‌مثابه ابزار فشاری علیه دیگر کشورها همواره مورد استفاده قرار می‌دهد. دفاع از حقوق بشر و مبارزه با تروریسم جهت دخالت در امور داخلی سایر کشورها و ازسوی دیگر نقض گسترده حقوق بشر توسط این کشور و از همه مهمتر، نادیده گرفتن نقض حقوق بشر در کشورهای حامی خود، بخشی از نگاه دوگانه آمریکا به حقوق بشر است.

درواقع حقوق بشر به‌عنوان یکی از ارکان اصلی استراتژی امنیت ملی آمریکا همواره در همه دوره‌ها در دستور کار سیاست خارجی این کشور قرار داشته و در هر بازه زمانی تهدید آن را نه فقط به منزله تهدید علیه امنیت ملی آمریکا، بلکه تهدیدی علیه امنیت بین‌الملل معرفی می‌کنند. در این راستا همواره سعی می‌کنند حقوق بشر را با موضوعاتی از قبیل تسلیحات کشتار جمعی، تروریسم و اختلافات قومی در داخل کشورها پیوند زده و رشد این تهدیدات را تسهیل‌کننده نقض حقوق بشر معرفی کنند.^۲

باراک اوباما، زمانی که سناتور ایالت ایلینوی بود، طی مقاله‌ای در مجله امور خارجی،^۳ ضمن

۱. محمودرضا گلشن پژوه، عفو بین‌الملل، دیده‌بان حقوق بشر و وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران: یک ارزیابی از تعامل دوجانبه، فصلنامه بین‌المللی روابط خارجی، سال اول، ش چهارم، زمستان ۱۳۸۸، ص ۱۸۶.

۲. سیدداود آقایی و رضا براتی، تأملی بر سیاست خارجی حقوق بشری آمریکا (با نگاهی به سیاست آمریکا در قبال ایران)، فصلنامه سیاست، دوره ۴۰، شماره ۱، بهار ۱۳۸۹.

تأکید بر نگرش عمل‌گرایانه خود در سیاست خارجی، به‌طور مشخص در مورد سیاست آتی خود در قبال جمهوری اسلامی ایران می‌نویسد: «در مورد ایران نیاز به دیپلماسی سرسختانه همراه با به کار بستن طیف کاملی از ابزارهای قدرت آمریکا داریم. هدف دیپلماسی ما باید این باشد که با وضع تحریم‌های سخت‌تر و افزایش فشار از جانب شرکای عمده تجاری ایران، هزینه ادامه برنامه هسته‌ای را برای آنها بالا ببریم»^۱.

دولت آمریکا از ابتدای روی کار آمدن بر سیاست نرم و بهره‌گیری از ابزار حقوق بشری متمرکز شد و در همان ابتدا برای کسب کرسی در شورای حقوق بشر سازمان ملل متحد اقدام کرد که به منزله پایان تحریم شورای حقوق بشر توسط آمریکا قلمداد می‌شود. خانم هیلاری کلینتون نیز همزمان با اعلام این درخواست اظهار داشت: «حقوق بشر عنصر اساسی سیاست خارجی ایالات متحده است».

اگرچه تصمیم آمریکا درخصوص پیگیری دستیابی به کرسی در شورای حقوق بشر از ابعاد مختلف مورد نقد و ارزیابی قرار گرفته است اما بدون تردید یکی از زوایای مهم این اقدام، دستور کار جدی دولت آمریکا نسبت به جمهوری اسلامی ایران است. «ایلنا راس لتینن» عضو جمهوریخواه کمیته روابط خارجی مجلس نمایندگان آمریکا که اکنون رئیس این کمیته است در همان زمان از شورای حقوق بشر انتقاد کرد که «چندین قطعنامه در محکومیت اسرائیل صادر کرده است اما، چشم خود را بر نقض حقوق ابتدایی بشر در ایران، سوریه، سودان، کوبا و دیگر دیکتاتورهای بسته است»^۲.

در کنار این اقدام، تمدید وضعیت اضطراری ملی درخصوص جمهوری اسلامی ایران نیز خودنمایی می‌کند. باراک اوباما در ۱۵ ماه مارس ۲۰۰۹ طی فرمانی اعلام کرد: «وضعیت اضطراری اعلام شده در مارس ۱۹۹۵ در ارتباط با ایران، قوت قانونی خود را بعد از ۱۵ مارس ۲۰۰۹ همچنان حفظ خواهد کرد».

آمریکا با برساختن تهدیدی به نام ایران و ادعاهایی چون حمایت از تروریسم بین‌الملل و قرار دادن ایران در محور شرارت با بهانه تلاش برای دستیابی به سلاح‌های هسته‌ای و در اختیار قرار دادن آن به تروریست‌ها، مخالفت با صلح خاورمیانه، تلاش ایران برای دستیابی به قدرت جهانی در زمینه تسلیحات متعارف به‌منظور تهدید همسایگان، تهدید امنیت دوستان و متحدان آمریکا در خاورمیانه و نقض حقوق بشر و دمکراسی نگاه خصمانه خود نسبت به ایران را توجیه می‌کند.

در این راستا ایالات متحده در پیشبرد سیاست خارجی حقوق بشری خود، به اقتضای زمان،

1. Barak Obama, Renewing American Leadership, Foreign Affairs, July/ August 2007, <http://www.foreignaffairs.com/articles/62636/barak-obama/renewing-american-leadership>.

2. Ros-Lehtinen Introduces Resolution Recognizing Israel's Right to Defend Itself, 8 January 2009, <http://ros-lehtinen.house.gov/press-release/news>

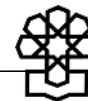
کشور مورد نظر و ظرفیت‌های خود، تمهیدات مختلف زیر را به کار گرفته است:

- معرفی نقض حقوق بشر به مثابه دستاویز اصلی مداخله در سایر کشورها.
- ایالات متحده با بهره‌گیری از این مستمسک به شیوه‌های مختلف نسبت به تغییر رفتار یا تغییر رژیم کشورهای مخالف خود از طریق دخالت‌های آشکار و پنهان مبادرت ورزیده است. مداخله آمریکا در اوکراین و گرجستان که ظهور انقلاب‌های رنگین در این کشورها را به دنبال داشت، از مصادیق این سیاست به شمار می‌آید.
- رویه‌سازی هنجارهای مورد نظر خود در حوزه حقوق بشر در سطح بین‌المللی از طریق گنجاندن موضوعات حقوق بشری در متن موافقتنامه‌ها و کنوانسیون‌های بین‌المللی.
- برخورد دوگانه در زمینه حقوق بشر؛ برای مثال در بسیاری موارد عملکرد حقوق بشری را با معاملات اقتصادی دوجانبه یا چندجانبه پیوند نداده و کشورهای کلیدی تولیدکننده نفت نظیر کویت و عربستان همواره از فشار ایالات متحده در تعقیب اهداف حقوق بشری مستثنا بوده‌اند. در این راستا از قدرت رسانه‌ای خود برای ترویج ارزش‌های حقوق بشر لیبرال مطابق با منافع خود با معیارهای دوگانه در سراسر جهان بهره می‌برد.
- اعمال نفوذ در سازمان ملل متحد و تحمیل نظرات خود در نهادهای وابسته به سازمان ملل از قبیل شورای امنیت، مجمع عمومی و کمیسیون حقوق بشر؛ برای مثال سیاست‌های آمریکا بر قطعنامه‌هایی که شورای امنیت با استناد به ملاحظات حقوق بشری علیه عراق، سومالی و هائیتی صادر کرده، تأثیری چشمگیر داشته است. همچنین ایالات متحده کوشیده سازمان ملل را مجاب کند تا مفهوم حفظ صلح را به مسائل دمکراسی‌سازی و حقوق بشر گسترش دهد.
- تنظیم گزارش‌های سالیانه در مورد وضعیت حقوق بشر در کشورهای مختلف جهان.
- آمریکا در این گزارش‌ها عملکردهای حقوق بشری کشورهای جهان و کمک ایالات متحده در جهت برقراری و ایجاد دمکراسی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.
- ایجاد مراکز پژوهشی در زمینه حقوق بشر و دمکراسی مانند «بنیاد اعانه ملی برای دمکراسی»^۱ و اختصاص کمک مالی به پژوهشگاه‌ها در این رابطه.
- حمایت از گروه‌های اپوزیسیون.
- آمریکا همواره تحت «قانون حمایت از آزادی ایران»^۲ «قانون قربانیان سانسور در ایران»^۳ که فروش تجهیزات ناظر بر استفاده از اینترنت را محدود می‌کند، اختصاص بودجه برای تحریم

1. National Endowment of Democracy

2. Iran Freedom Support Act (P.L.109-293)

3. Victims of Iranian Censorship Act (P.L.111-84)

نقض‌کنندگان ادعایی حقوق بشر پس از انتخابات سال ۱۳۸۸، «قانون کاهش جلوگیری سایبری»^۱ و تحریم شرکت نوکیا - زیمنس به بهانه فروش تجهیزات نظارت بر اینترنت و «قانون توانمندسازی دیجیتال ایران»^۲ به حمایت از گروه‌های مخالف نظام می‌پردازد.

الف) دلایل ادعایی تحریم حقوق بشری غرب علیه ایران

همان‌طور که در ابتدا بیان شد تحریم‌های حقوق بشری بر دو مفهوم مبتنی است، یکی تحریم‌هایی که در مورد اشخاص اعمال می‌شود و مصداق نقض حقوق بشر است و دوم تحریم‌هایی که به واسطه نقض حقوق بشر توسط افراد اعمال می‌شود. در این بخش برخی دلایل ادعایی ایالات متحده برای اعمال هر دو نوع تحریم حقوق بشری ذکر می‌شود:

۱. ادعای نقض حقوق بشر معترضین به انتخابات

تمام تحریم‌هایی که توسط کشورهای غربی علیه افراد و نهادهای جمهوری اسلامی پس از حوادث انتخابات ریاست‌جمهوری اعمال شد با ادعای نقض حقوق بشر توسط آنها نسبت به معترضین به نتایج انتخاباتی صورت گرفت.

در این راستا باراک اوباما با صدور فرمان اجرایی ۱۳۵۵۳ در ۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰ با همین ادعا خواستار برقراری تحریم‌های بیشتر علیه ایران شد و این اختیار را به وزارت خارجه و خزانه‌داری آمریکا داد تا افرادی را که به ادعای آنان مسئول نقض حقوق بشر علیه مردم ایران طی انتخابات و یا وقایع پس از آن بوده یا در آن دست داشته‌اند، تحریم‌هایی را اعمال کنند.

۲. ارتباط داشتن با فعالیت‌های هسته‌ای و موشکی

یکی دیگر از موارد تحریم افراد و نهادها، دست داشتن آنها در زمینه توسعه و گسترش فناوری هسته‌ای در ایران است. در این مورد می‌توان به تحریم مقامات دولتی مرتبط با فعالیت‌های هسته‌ای و موشکی و تحریم‌های مسافرتی و انسداد دارایی‌های آنان و همچنین تحریم دانشمندان هسته‌ای ایران اشاره کرد.

۳. ادعای حمایت از تروریسم بین‌الملل

بسیاری از تحریم‌های حقوق بشری آمریکا علیه نهادهای جمهوری اسلامی ایران با بهانه حمایت ایران از تروریسم بین‌الملل سازماندهی می‌شود. در این راستا فرمان اجرایی ۱۳۳۲۴ که در ۲۳ سپتامبر ۲۰۰۱، دو هفته پس از حوادث یازده سپتامبر برای مسدود کردن دارایی‌ها و معاملات

1. Reduce Iranian Cyber – Suppression Act (H.R.3284)

2. Iran Digital Empowerment Act

ایالات متحده با نهادهای حامی تروریسم بین‌الملل و به‌منظور تحریم مؤسسات مرتبط با القاعده صادر شد؛ به‌طور فزاینده‌ای علیه اشخاص حقوقی ایرانی استفاده می‌شود. همچنین فرمان اجرایی ۱۳۳۸۲ (۲۸ ژوئن ۲۰۰۵) نیز به رئیس‌جمهور آمریکا اجازه می‌دهد تا دارایی‌های گسترش‌دهندگان سلاح‌های کشتار جمعی و حامیان آنها را مسدود کند. برای مثال می‌توان به قرار گرفتن نام سپاه پاسداران در لیست سازمان‌های تروریستی و تحریم آن و هر مؤسسه‌ای که با سپاه در ارتباط باشد در ۲۵ سپتامبر ۲۰۰۷ اشاره کرد.

یکی از دلایل برخورد خصمانه آمریکا علیه ایران، محکوم کردن ایران به حمایت از تروریسم و تلاش برای تقویت روابط دیپلماتیک خود با کشورهای آمریکای لاتین است. در همین راستا در ۷ نوامبر ۲۰۰۷ (۱۶ آبان‌ماه ۱۳۸۶) قطعنامه‌ای در مجلس نمایندگان آمریکا مبنی بر «نقش ایران و حزب‌الله در آمریکای لاتین و ضرورت مبارزه هماهنگ نیمکره غربی با تروریسم»^۱ تصویب شد.

۴. ادعای دخالت ایران در کشورهای منطقه

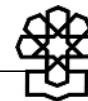
برخی از مواردی که غرب به آن بهانه به موضع‌گیری علیه نهادهای جمهوری اسلامی ایران اقدام می‌کند، ادعای دخالت ایران در کشورهایهایی مانند عراق و سوریه است.

برای مثال ژنرال دیوید پترائوس، فرمانده نیروهای چندملیتی در عراق در سال ۲۰۰۷ در گزارش خود به جلسه مشترک کمیته‌های نیروهای مسلح و روابط خارجی مجلس نمایندگان، ایران را متهم کرد برای دستیابی به منافع خود از نیروی قدس سپاه پاسداران برای آموزش گروه‌های شبه‌نظامی شیعه افراطی در عراق استفاده می‌کند تا آنها را به نیروی شبیه حزب‌الله تبدیل کند. با توجه به شیعی بودن حکومت ایران این‌گونه ادعا می‌شود که ایران با حمایت از شیعیان عراق و لبنان درصدد افزایش نفوذ خود در این کشورها و خطری جدی برای حکومت‌های سنی در راستای ایجاد یک هلال شیعی در منطقه در آینده است.

در همین راستا برخی تحریم‌هایی که علیه افراد و مقامات جمهوری اسلامی ایران اعمال شده است، با بهانه دخالت ایران در سرکوب معترضان سوری توسط حکومت بشار اسد عنوان شده است. برای مثال تحریمی که در ۸ تیرماه (۲۹ ژوئن ۲۰۱۱) توسط آمریکا در مورد نیروی انتظامی ایران و فرماندهان آن اعمال شد با ادعای تأمین تجهیزات و پشتیبانی برای کمک به دولت سوریه در سرکوب اعتراضات عنوان شد.

۵. کاهش مشروعیت حاکمیت نزد مردم

غرب به‌منظور جلوگیری از ترویج ماهیت اسلامی حکومت ایران همواره در تلاش برای تضعیف

مشروعیت حاکمیت و حکومت ایران در میان مردم و در میان کشورهای اسلامی است. از این رو با اعمال تحریم‌های حقوق بشری علیه مقامات جمهوری اسلامی ایران، سعی می‌کند به نوعی بی‌اعتمادی را در میان مردم و حاکمیت ایجاد کند تا به مرور زمان با ایجاد شکاف بین آنان، زمینه‌ای برای کاهش قدرت داخلی با پشتوانه مردمی را در جمهوری اسلامی ایران فراهم کند تا از این طریق پایه‌های قدرت و هویت را در ایران کاهش داده و این قدرت را به نفع خود و برای آینده ذخیره‌سازی کند.

۶. افزایش فشارهای داخلی به منظور پذیرش دیپلماسی انفعالی هسته‌ای از طرف جمهوری اسلامی ایران

همان‌طور که بیان شد حقوق بشر به‌عنوان یکی از ارکان اصلی استراتژی امنیت ملی آمریکا همواره در تمامی دوره‌ها در دستور کار سیاست خارجی این کشور قرار داشته و تهدید آن به منزله تهدید علیه امنیت بین‌الملل معرفی می‌شود.

آمریکا می‌تواند با اعمال تحریم‌های حقوق بشری، هزینه‌هایی را بر دولت ایران تحمیل کند. اگرچه ممکن است به تغییر جدی در سیاست‌های کشور منجر نشود، اما حداقل به‌عنوان یک راهبرد فشار مطرح است.

درواقع یکی از دلایل اعمال تحریم‌های حقوق بشری توسط آمریکا تحمیل هزینه‌های مختلف اقتصادی و سیاسی به‌منظور به‌انزوا کشاندن جمهوری اسلامی ایران در پرونده هسته‌ای است.

۷. جلوگیری از الگوپذیری سایر کشورهای منطقه از ایران

یکی از اهداف غرب برای گسترش دامنه تحریم‌های هوشمندانه علیه جمهوری اسلامی ایران، جلوگیری از نفوذ سیاسی ایران در منطقه و نشان دادن الگویی برای اصلاح رفتار کشورهای دیگر و تجدیدنظر آنها در سیاست‌های آینده خود است. غرب سعی می‌کند با افزایش هزینه‌های ایران در دستیابی به انرژی هسته‌ای، به کشورهای دیگر نشان دهد که پیمودن مسیری که ایران طی کرده است چه هزینه‌های سنگینی برای آنها می‌تواند داشته باشد و از این طریق آنها را از پیمودن مسیر مشابه بازدارند.

در هر حال هر یک از رویکردهای فوق و یا ترکیبی از آنها می‌تواند مبنای عمل آمریکا در نحوه بهره‌برداری از تحریم‌های حقوق بشری، در سیاستگذاری خارجی این کشور علیه ایران به‌کار گرفته شود.

۸. کاهش هزینه‌های اجرای تحریم برای هژمون نسبت به گزینه اقدام نظامی

از این منظر، تحلیلگران سیاسی ایالات متحده، تحریم‌ها چه اقتصادی و چه حقوق بشری را

جایگزینی مناسب برای گزینه حمله نظامی ارزیابی می‌کنند؛ به این معنا که آمریکا به دنبال نفوذ و مداخله در جمهوری اسلامی ایران با استفاده از مؤلفه‌های حقوق بشری است و گویای این است که ایالات متحده گزینه‌های دیگر به خصوص گزینه نظامی را از کارآیی کمتری برای تغییر رفتار رژیم قلمداد می‌کند.

۹. تحریم به عنوان ابزاری برای اجتناب از جنگ و حفظ وجهه بین‌المللی

در شرایط کنونی تأکید بر گزینه‌های حقوق بشری، ابزاری برای جلوگیری از تخریب بیشتر وجهه آمریکا در نزد افکار عمومی است، زیرا تلاش برای نهادینه کردن بنیان‌های فکری مکتب لیبرال دمکراسی در خاورمیانه، از طریق گزینه نظامی (افغانستان و عراق) نه تنها اهداف منطقه‌ای ایالات متحده را تأمین نکرده، بلکه باعث تضعیف پایه‌های قدرت هژمون در ساختار نظام بین‌الملل شده است. در نتیجه آمریکا با تجدیدنظر در راهبردهای تهاجمی خود تلاش می‌کند دیپلماسی چندجانبه‌ای را از طریق اعمال تحریم‌های حقوق بشری عملیاتی کند.

همچنین تحمیل هزینه‌های حقوق بشری به دولت تحریم شده، به دلیل عدم موافقت با خواسته‌های دولت تحریم‌کننده، می‌تواند نوعی روش برای کسب وجهه داخلی و تقویت حمایت‌های احزاب داخلی تلقی شود.

ب) راهکارهای مقابله با تحریم‌های حقوق بشری

تحریم‌ها و مواضع حقوق بشری غرب علیه ایران امروز با برنامه‌ریزی و شدت بیشتری به عنوان مسئله‌ای استراتژیک در سیاست‌های غرب علیه ایران دنبال می‌شود. باید توجه داشت که راهکارهای مقابله با فشارهای آمریکا بر ایران باید براساس استراتژی بلندمدت و مستمر تدوین و اجرا شود. همان‌گونه که از بررسی انواع تحریم‌های حقوق بشری مشخص می‌شود، اصلی‌ترین هدف دشمن زیر سؤال بردن کارآمدی و مشروعیت نظام و ایجاد احساس نارضایتی در مردم به همراه تأثیرگذاری بر افکار عمومی دنیاست، لذا هرگونه مقابله با این اهداف باید بر تقویت پایه‌های فرهنگی، سیاسی و کنترل افکار عمومی داخلی و خارجی مبتنی باشد.

مهمترین راهکارهای جمهوری اسلامی ایران برای خنثی‌سازی تحریم‌های حقوق بشری غرب، به نظر می‌رسد در سه سطح کلان قابل بررسی باشد:

۱. رویکرد انفعالی

تصمیم‌گیران با این رویکرد معتقدند که بهترین واکنش نسبت به بهانه‌جویی‌های حقوق بشری غرب نادیده گرفتن آنها و ادامه دادن رویه‌ها و رفتار قبلی است. از آنجا که این رویکرد تلقی واقع‌گرایانه‌ای از

فرایندهای بین‌المللی و جایگاه مهم پرستیژ کشورها در افزایش قدرت بین‌المللی آنها ندارد، نه تنها هزینه این فشارها را بر کشور رفع نمی‌کند، بلکه باعث لطمات پرستیژی بیشتر به کشور می‌شود.

۲. رویکرد میانه

به این معنی که موضع نرم‌تری نسبت به مواضع حقوق بشری کشورها گرفته و تا حدودی به آنها توجه شود. توجه به بحث حقوق بشر در دین مبین اسلام، توجه به قانون مجازات اسلامی و در برخی موارد اصلاح آن با توجه به استفتائات مراجع و توقف اعمالی که باعث وهن اسلام می‌شود. این رویکرد اگرچه در کوتاه‌مدت می‌تواند پرستیژ جمهوری اسلامی را در محافل حقوق بشری ارتقا دهد، اما در بلندمدت نمی‌تواند تمام خواسته‌های آنها را برآورده کرده و در نتیجه با بن‌بست مواجه می‌شود.

۳. رویکرد تهاجمی

به این معنی که از ابزارهای حقوق بشری مشابه برای محکوم‌سازی و شرم‌نامه‌سازی دولت‌ها و مقامات غربی استفاده کنیم. این رویکرد سعی می‌کند به دور از انفعال و یا سازش، با ابزارهای غربی به جنگ حملات حقوق بشری کشورهای غربی برود. به نظر می‌رسد که این رویکرد نه تنها هزینه فشارهای حقوق بشری را از دوش ایران برمی‌دارد و به نوعی دولت‌های غربی را در برخورد با مسائل داخلی ایران خلع سلاح می‌کند، بلکه می‌تواند با افزایش پرستیژ ایران در محافل حقوق بشری نیز همراه باشد. در این راستا دو گستره کلان برای مقابله با حملات حقوق بشری غرب و انجام حملات متقابل وجود دارد. گستره اول بُعد عمودی حقوق بشر است. به این معنا که ایران سعی کند با ایجاد ساختارهای نهادی و حقوقی، موارد نقض حقوق بشر در جوامع غربی و یا متحدین آنها را برملا و پیگیری حقوقی - دیپلماتیک و رسانه‌ای کند. گستره دوم بُعد افقی حقوق بشر است به این معنا که مواردی از حقوق بشر که توسط دولت‌های غربی نادیده گرفته می‌شود و از قضا در بسیاری از این موارد، خود این کشورها متهم اصلی نقض آنها هستند، مورد تأکید قرار گیرد. برای مثال می‌توان به حقوق بشر اقتصادی، حق توسعه، حق محیط زیست پاک و حق برخورداری از آزادی اطلاعات اشاره کرد. در این رویکرد تهاجمی می‌توان نشان داد که تحریم‌های اقتصادی و صنعتی چه صدمات جبران‌ناپذیری به وضعیت حقوق بشر در کشورها وارد می‌کند. برای عملی کردن این راهکارها می‌توان با وارد شدن به فاز تبلیغاتی و استفاده از ابزارهای سنتی و نوین ارتباطی مانند رادیو، تلویزیون و اینترنت، مهمترین نقش را در پیشبرد اهداف ایفا کرد. به این منظور باید نکات زیر مد نظر قرار گیرد:

۱. تقویت مراکز مطالعاتی و خبری کشور برای بررسی و تحلیل اخبار و موضوعات

مختلف: ایجاد و تقویت مراکز مطالعاتی حقوق بشری برای بررسی و تجزیه و تحلیل مسائل حقوق

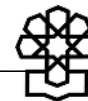
بشری در سطح جهان و جمع‌آوری و تحلیل مسائل مطروحه از طرف غرب در مورد حقوق بشر در ایران یکی از نکاتی است که باید توجه ویژه به آن داشت. در این راستا ایجاد مرکز پایش حقوق بشر وزارت خارجه و ستاد حقوق بشر قوه قضائیه با همین هدف صورت گرفته است، اما باید توجه داشت که حقوق بشر یکی از مسائل مهم و تأثیرگذار در سطح جهان و در میان افکار عمومی جهانی است. بنابراین توجه به ایجاد مراکز بیشتر برای بررسی و تجزیه و تحلیل کارشناسی در زمینه حقوق بشر و نیز تقویت مراکز موجود از اهمیت خاصی برخوردار است.

۲. استفاده از پتانسیل اینترنت: استفاده از اینترنت که با هزینه‌های کم، قدرت عظیمی را از لحاظ فکری ایجاد می‌کند، لازم است تمهیدات لازم اندیشیده شود. زیرا براساس اعلامیه جدید سازمان ملل دسترسی به اینترنت از مصادیق حقوق بشر شناخته می‌شود.

۳. تأکید بر عملیاتی کردن مؤلفه‌های همگرایانه میان سطوح جامعه و حاکمیت: در همین راستا رعایت سرعت عمل برای اصلاح شکاف‌های موجود در جامعه که امکان نفوذ روانی، تبلیغاتی و فشار اقتصادی را ممکن می‌سازد حائز اهمیت است، لذا اصلاحات سریع برای آماده کردن جامعه و کنترل شکاف‌ها امری حیاتی در ناکامی غرب محسوب می‌شود. از سوی دیگر ایران باید با اتخاذ دیپلماسی هدفمند، روند اعمال تحریم‌های حقوق بشری جدید را با چالش مواجه کند.

۴. توجه به بازتاب تحریم‌های حقوق بشری آمریکا علیه کشورهای دیگر در نهادهای داخلی این کشور: باید توجه داشت که بسیاری از تحریم‌هایی که دولت آمریکا علیه کشورهای دیگر یا افراد و مقامات آنها اعمال می‌کند. در میان اعضای کنگره و کاخ سفید اختلافاتی را پدید می‌آورد که لازم است در بررسی و تحلیل این تحریم‌ها این نکته را مد نظر قرار دهیم. برای مثال در ماجرای سرگی ماگنیتسکی و تحریم حقوق بشری مقامات روسی که در فصل دوم به آن اشاره شد، دولت نسبت به طرح مجلس سنا با عنوان S.1039¹ در نامه‌ای که به کنگره می‌نویسد ضمن بیان معایب طرح و غیرضروری و مبهم خواندن آن، سنگین بودن گزارش‌ها در مورد دارایی‌ها به وزارت خزانهداری توسط تمام نهادهای مالی آمریکا، از جمله نگرانی‌های خود نسبت به تصویب آن را عدم همراهی و حمایت روسیه در تحریم آمریکا علیه کشورهایمانند ایران، کره شمالی و لیبی می‌داند. همچنین از این مسئله که حوزه‌های دیگر همکاری‌های دوجانبه روسیه و آمریکا، از جمله عبور و مرور به افغانستان، در صورت تصویب این لایحه در معرض خطر قرار می‌گیرد، نگران است. تصمیم دومای روسیه در مورد ممنوعیت سفر و انسداد دارایی‌های مقامات آمریکایی که در نقض حقوق شهروندان روس که در خارج از روسیه بازداشت شده‌اند و برای محاکمه به دادگاه‌های

1. Administration Comments on S.1039 Sergey Magnitskiy Rule of Law,
<http://www.scribd.com/doc/60996722/Aministration-Comments-on-S1039-Final>.

آمریکایی برده شدند، از جمله نگرانی‌های دولت آمریکا در تصویب این طرح است و معتقدند که منافع امنیت ملی آمریکا با تصویب قانون S.1039 خدشه‌دار خواهد شد.

از این رو لازم است با توجه به این مسائل و موارد اختلاف‌کنگره و کاخ سفید در تجزیه و تحلیل‌های خود نسبت به تحریم‌های حقوق بشری آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران، واقع‌بینانه عمل و تصمیم‌گیری کنیم.

۵. مدیریت آگاهی‌های عمومی و توجه به نوع اطلاعات و منابع اطلاعاتی در دسترس گزارشگر ویژه حقوق بشر سازمان ملل: علیرغم به رسمیت نشناختن گزارشگر ویژه حقوق بشر سازمان ملل از سوی جمهوری اسلامی ایران، باید توجه داشت که این گزارش‌ها دارای تأثیرگذاری زیادی در نگرش جهانی نسبت به وضعیت حقوق بشر در کشورهاست و می‌تواند مبنای اعمال تحریم‌های بیشتری علیه جمهوری اسلامی ایران باشد. از این رو باید شرایطی را فراهم کرد که منابع اطلاعاتی گزارش‌ها، درست و موثق باشد زیرا در غیر این صورت مبنای گزارش‌ها گروه‌های اپوزیسیون خارج از کشور، گزارش‌های قبلی حقوق بشری علیه ایران، اخبار و اطلاعات سایت‌های معاند و حتی اخبار و اطلاعات گروهک منافقین خواهد بود. بنابراین ضروری است نسبت به اطلاعات و اخبار در اختیار گزارشگر ویژه دقت و توجه لازم از جانب وزارت خارجه و سفارتخانه‌های جمهوری اسلامی ایران صورت گیرد.

پیشنهاد ایجاد کمیته‌ای برای هماهنگی تمام نهادهای کشور در راستای دفاع در مقابل اتهامات حقوق بشری و افشای موارد نقض حقوق بشر توسط غرب، فراهم نمودن تسهیلات و اجرای برنامه‌های مدون، مشخص، بلندمدت و منعطف برای کنترل اینترنت و استفاده از آن علیه دشمن، کنترل مطلوبیت و حضور رسانه‌های بیگانه در کشور، ایجاد ساختارهای نهادی جدید مانند: تأسیس دفتر تظلم‌خواهی قربانیان عملیات‌های نظامی خارجی، اعطای جایزه سالیانه شجاعت سیاسی به شهروندان کشورهای غربی، تأسیس دفتر اعطای پناهندگی سیاسی نمادین به شهروندان غربی از جمله اقدامات دیگری هستند که می‌توان برای خنثی‌سازی پیامدهای تحریم حقوق بشری غرب علیه ایران انجام داد. همچنین نشان دادن اینکه حقوق بشر معطوف به مسائل سیاسی نیست و مسائل دیگر مانند مسائل زیست‌محیطی و حق توسعه را نیز دربرمی‌گیرد، مانند مثال تأسیس دفتر پیگیری جرائم زیست‌محیطی شرکت‌های چندملیتی یا تأسیس صندوق بین‌المللی کمک به حق توسعه آفریقا نیز می‌تواند تبعات منفی تحریم‌های حقوق بشری را خنثی یا تضعیف کند.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

با بررسی تحولات حقوق بشری در سطح جهانی و فشارهای غرب به رهبری آمریکا علیه ایران، مشاهده می‌کنیم که فشارها و حملات در زمینه نقض حقوق بشر و رویه‌های دموکراتیک علیه ایران نه تنها گسترش یافته بلکه تشدید شده است. چراکه مبانی فکری و سیر تاریخی پویش حقوق بشر در سیاستگذاری خارجی ایالات متحده آمریکا، ریشه‌دار و دیرینه است و تقابل ایران و آمریکا با موضوع فناوری هسته‌ای، در عرصه دیپلماتیک بیش از پیش گسترش یافته و حقوق بشر در عرصه دیپلماتیک به گفتمان روز صحنه بین‌الملل بدل شده است.

غرب برای دستیابی به اهداف خود نمی‌تواند از گزینه‌های نظامی در مورد ایران استفاده کند. به همین منظور به جنگ نرم و گزینه‌های غیرنظامی مانند جنگ الکترونیک و رایانه‌ای، جنگ سایبری، عملیات روانی- رسانه‌ای و عملیات جاسوسی و حتی اقدامات خرابکارانه در تأسیسات صنعتی و نظامی ایران روی آورده است. یکی از ابزارهای جنگ نرم نیز تحریم‌هاست، اما در این میان این نکته مطرح است که تحریم‌ها از لحاظ تاریخی به ندرت باعث بهبود یا تغییر رفتار یک رژیم شده است؛ چراکه نتوانست اتحاد جماهیر شوروی را به خروج از افغانستان، پاکستان را به توقف برنامه تسلیحات اتمی، صدام را به ترک کویت، متوقف کردن پاکسازی قومی در بوسنی و کوزوو توسط میلوسویچ و یا طالبان را برای اخراج اسامه بن لادن ترغیب کند. بنابراین تحریم‌های اقتصادی نمی‌تواند دستیابی به اهداف را امکانپذیر سازد. به همین منظور تحریم‌های حقوق بشری یکی از راه‌های مؤثر از طرف غرب قلمداد می‌شود.

آمریکا سعی می‌کند با تمرکز روی مسائل داخلی ایران و از طریق تقویت تعامل با اپوزیسیون، محکوم کردن نقض حقوق بشر در ایران، توجه به حقوق بشر و آزادی‌های عمومی، حمایت لفظی از مخالفان حکومت ایران، ابراز تأسف از استفاده خشونت علیه تظاهرکنندگان، افزایش دسترسی ایرانی‌ها به اینترنت و برنامه‌های شبکه‌های ماهواره‌ای و حمایت از آزادی اینترنت در کنار تشدید فشار بر ایران از طریق اعمال تحریم‌های اقتصادی، ایران را وادار به تغییر رفتار کند.

نکته حائز اهمیت افزایش همگرایی تحریم‌های ایالات متحده و تحریم‌ها و قطعنامه‌های سازمان ملل و دیگر کشورها مانند اتحادیه اروپا در مورد ایران است. در عین حال تحریم‌های حقوق بشری به‌عنوان یکی از راه‌های مؤثر برای ضربه زدن به وجهه یک کشور در میان کشورهای منطقه و جهان و همچنین ایجاد شکاف بین حاکمیت و مردم و بی‌اعتمادی در محیط داخلی کشور دنبال می‌شود. در این راستا غرب می‌کوشد با از بین بردن اعتماد سیاسی در کشور زمینه لازم را برای نارضایتی‌ها و اعتراض‌های سیاسی و اجتماعی در آینده فراهم کند و قدرت داخلی مبتنی بر پشتوانه مردمی حاکمیت را کاهش دهد تا از این حربه در زمان مناسب در جهت منافع خود بهره ببرد.

۱. آقای، سیدداود و رضا براتی. تأملی بر سیاست خارجی حقوق بشری آمریکا (با نگاهی به سیاست آمریکا در قبال ایران)، فصلنامه سیاست، دوره ۴۰، شماره ۱، بهار ۱۳۸۹.
۲. فرهنگ علوم سیاسی، مرکز اطلاعات و مدارک علمی، بهار ۱۳۷۶.
۳. گلشن‌پژوه، محمودرضا. عفو بین‌الملل، دیده‌بان حقوق بشر و وضعیت حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران: یک ارزیابی از تعامل دوجانبه، فصلنامه بین‌المللی روابط خارجی، سال اول، ش چهارم، زمستان ۱۳۸۸.
۴. مهرپور، حسین. نظام بین‌المللی حقوق بشر، انتشارات اطلاعات، ۱۳۷۷.
5. 2009 Human Rights Report: Iran, March 11, 2009, www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2009/nea/136068.htm
6. Administration Comments on S.1039 Sergey Magnitskiy Rule of Law, <http://www.scribd.com/doc/60996722/Aministration-Comments-on-s1039-Final>.
7. Barak Obama, Renewing American Leadership, Foreign Affirs, July/ August 2007, <http://www.foreignaffairs.com/articles/62636/barak-obama/renewing-american-leadership>.
8. Bill Text, 115th Congress (2007-2008), S. J. RES. 23, 1 November, 2007. <http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c110:S.J.Res.23>.
9. Council Regulation (EU) No, 359/2011 of 12 April 2011, <http://eur-lex.europa.eu/lexuriserv/lexuriserv.do?uri=oj:L:2011:144:0001:0011:EN:pdf>
10. Department of Treasury and State Announce Sanctions of Iranian Security forces for Human Rights abuses, June 9, 2011, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/06/165300.htm>
11. Departments of the Treasury and State Announce Designations for Human Rights Abuses in Iran, 23 February 2011, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/02/156980.htm>
12. <http://www.fidh.org/Nobel-Laureate-Shirin-Ebadi-and-Rights-Groups>
13. Kenneth Katzman "Iran Sanctions", CRS Report RS20871, 5 May 2011, <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RS20871.pdf>.
14. Iran: death penalty, International Federation for Human Rights, April 2009, <http://www.fidh.org>
15. Kenneth Katzman, "Iran: U.S. Concerns and Policy Responses", CRS Report RS20871, June 9, 2011, p. 67. <http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RL32048.pdf>
16. Konstantin Obradovic, "Humanitarian Intervention in a New Light", Review of International Affairs, January 1999.
17. New Executive Order Targeting Iranian Officials Responsible for or Complicit in Serious Human Rights Abuses, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2010/09/148345.htm>
18. New U.S. Visa Restrictions on Iranian Officials for Human Rights Abuses, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/07/167901.htm>
19. Repression in Iran and Syria, 14 June 2011, <http://www.state.gov/secretary/rm/2011/06/166098.htm>
20. Resolution 1803 (2008), United Nations Security Council, 3 March, 2008. <http://www.isisnucleariran.org/assets/pdf/unsc-res-1803.pdf>.
21. Ros-Lehtinen Introduces Resolution Recognizing Israel's Right to Defend Itself, 8 January 2009, <http://ros-lehtinen.house.gov/press-release/news>
22. UN Human Rights Council to appoint a rapporteur to look into Iranian record, 24 March, 2011 <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37887&Cr=iran&Cr1>
23. US Congressional Research Service, Iran: Ethnic and religious minorities, 25 November, 2008.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۱۰۸۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: ارزیابی تحریم‌های حقوق بشری آمریکا و اروپا علیه ایران

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست خارجی)

تهیه و تدوین: سمانه احمدخان بیگی

ناظر علمی: محمد جمشیدی

منتقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار: فرزاد جعفری

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۷/۱۷